

It laatste doet, p. In mijn in „De Wakker“ gangers“ over der dat weer re (Jongeleen, als ik me wel trouw kennis ar in ik van ik zelf voor „Reformatie“ af in de jaren hebben kunnen azuin“ schreef mijn uitlating

de conclusies, am, en waarin gangers“ van formulering en de kwestie “ het genade- wel één voor „In“ het ge- vel een hoofd, waaroer rschil in mijn of het genade- status als Hoofd, id is opgericht, ik zijn; ja dan Hoofd repne verbonds, dood kapi roep, die door j werd gezet, consequenties, voor allen op et? Ze is deze, het verbond S VERBONDS t verbond, de zooveelste us“ (het „mo- (de doorlo- a het genade- an vervalt die der verbonds-

idit, dan loopt den tijd dan kwestie, niet s, doch of dat „in“ en „met“ alders, als hij (schrijver zelf) is en IN Hem zijn. Deze for- het boek; ik, 185, 103. En rijdpunt aldus

en ook in '20, r wat het be- et name toen (ingsgrond mi) oordten. Maar gen Jongeleen e, te negoeren, afwijzing van 1929 identie- it, gelijk ver- te kwestie der elijk liep het- icht, daar óók van ouderen herper onder

wil, zij over gemakkelijker hun scherpte t het HOOFD- vjdanus“ bro- as geen reden, loofd-zijn van) verbond en oochenen. We het verschil

„Middelaar“, eren, dat het delaar, of dat trad als één

vandaag zou elaar, en „in“, dan zou ik zou zeggen, et klopt wel; en laten we

K. S. L)

rs kerken- kerkinstituut, dan waarvan

Naar aanleiding van een vraag uit een der kerken (den naam laat ik weg, al vrees ik, dat de pers hem wel wereldkundig zal maken) stelde één van de synodale commissies voor het volgende te besluiten:

De Generale Synode,

kennis genomen hebbende van de vraag van den kerkeraad der Gereformeerde Kerk van inzake toepassing der kerkelijke censuur op gemeentelieden, die ondanks alle vermaning zich nagenoeg aan alle samenkomsten der Gemeente onttrekken en regelmatig in de Gereformeerde Kerk te gaan kerken, bewerende daar meer zegen onder de prediking te genieten,

is van oordeel, dat het hier geldt een zonde van eigenwilligen godsdienst van op den duur ernstigen aard,

keurt goed het Advies van de Particuliere Synode van om na lankmoedig en veelvuldig vermaan tenslotte bij hardnekkige weigering de censuur toe te passen zonder evenwel tot de uiterste remedie over te gaan,

en besluit van deze uitspraak mededeeling te doen aan den kerkeraad van

Begrijpelijkerwijze kwam er een uitvoerige discussie. Er was reeds in de commissie zelf een minderheid, die anders concludeerde. Haar meening vond ook in de vergadering zelf verdedigers, evenals de meerderheid. Allerlei vragen trouwens rijzen hier. Is men censurabel, als men vlak over de grens van eigen woonplaats (of burgerlijke wijk) kerkt, maar niet, als men binnen de wijkgrenzen van eigen woonplaats onderscheiden predikanten passeert? Is hier een algemeene regel te stellen, of moet ook hier worden vastgehouden aan het beginsel van gereformeerde zielszorg en tucht, dat „elk geval speciaal te bezien is“?

Het debat was zóó uitvoerig, dat het, hoe interessant ook, hier niet in den breede kan worden vermeld. Wat mijn eigen meening betreft, diene het volgende.

Voorop plaats ik — en onze lezers van oudsher kunnen dat weten — dat het hier gaat over een kwaad. De orde van elke gemeenschap, en niet in het minst die van de kerkelijke, brengt mee, dat men kerkt daar waar zijn eigen kerkeraad samenroep (nader gezegd: in zijn wijk-kerk). Het „loopen“, in het algemeen genomen, lijkt me nog steeds ongeoorloofd. Hoeveel ook daarin verklaarbaar is, men vergeet maar al te vaak, dat de dienst des Woords niet een particuliere gelegenheid van den dominee (als „spreker“) is, doch dat hij alle leden der kerk aangaat en aller medewerking eischt. Het ambt der geloovigen heeft hier evenzeer op te treden als het bijzondere ambt van den dienaar des Woords. Wie zal zeggen, hoeveel moeilijkheden en bij den prediker en bij de wel aanwezige hoorders rijzen, als er in het kerkgebouw leege plaatsen zijn. De prediker zal heel wat moeten „wegslikken“, om op gang te komen. En de hoorders moeten eveneens door heel wat sombere gedachten zich heenwerken, zullen ze met bijdschap bidden en zingen; de weg van den H. Geest tot het hart dergenen, die aanwezig zijn, wordt vrijwel „geblokkeerd“, voorzover dat van menselijke zijde mogelijk is (men zal me hier wel niet misverstaan).

Daarmee hangt een tweede overweging samen. Het gaan kerken bij een ander predikant, met opzettelijken en langdurigen voorbijgang van den eigen dienaar des Woords, is in den regel althans óók een zonde van nalatigheid. Is er de voorliefde voor een mooie stem, een redenaars„talent“, dogmatische praeciseering en uitbeelding, gemoedelijke „ligging“ in het spel, dan zijn óf de bezwaren tegen den eigen predikant lichtvaardig (hoe moet het met gemeenten, die in wijden omtrek geen man naar den smaak van malcontente hoorders kunnen bereiken?) óf ze zijn ernstig van aard. Reeds in dat laatste geval kan men aan de wegloopers verwijten, dat ze hun bezwaren niet langs kerkelijken weg in behandeling geven. Hetzelfde geldt in nog sterkere mate, indien tegen een bepaald predikant serieuze bezwaren bestaan voor wat zijn preekmethode betreft. Indien deze methode niet deugt, moet men niet zijn recht tot critiek en tot reformatie prijsgeven voor zijn gemak of ten gerieve van een dominee, dien men „als persoon wel lijden mag“, doch dan dient de bezwaarde zóó lang mogelijk te trachten, verbetering te krijgen. Wat voor hem niet deugt, dat is voor de gemeente in haar geheel niet goed.

Een kerkeraad dus, tegen wiens predikant dergelijke bezwaren worden ingebracht, dient met beide factoren te rekenen. Hij moet enerzijds de zonde van nalatigheid en bedrijf als zonde behandelen en beginnen bij het begin (d.w.z. niet het elders kerken, maar het niet bedienen van het ambt aller geloovigen in eigen kerk als kernkwestie behandelen), en mag daarin niet toegeven, evenmin als dat hij den indruk zou mogen wekken, dat we hier voor een soort van lichtere zonden staan, die men wel wil bestraffen met afhouding van het Avondmaal, doch die in geen geval tot „erger“ maatregelen zullen nopen. Aan den anderen kant zal de kerkeraad zóó voorzichtig mogelijk moeten zijn. Het gaat immers ten deele ook om zijn eigen werk. Men heeft bezwaar tegen de prediking, die niet buiten de bemoeiingen van den kerkeraad staat. Wie de sleutel-macht ontvangen heeft, zal, als de oefening dier macht in geding gebracht is, des te meer voorzichtig zijn.

Nog steeds ben ik van meening, dat de oude regel „elk geval op zichzelf bezien“ hier het abc der wijsheid moet blijven. Willekeur wordt daardoor aan beide zijden bemoeilijkt. De „looper“ zal met argumenten moeten komen, en ze indien waar het behoort, en de kerkeraad zal geen gemakkelijk wapen in handen krijgen om „lastige“ stemmen tot zwijgen te brengen. Juist omgekeerd: de nalatigheidzonde (alleen maar weglo-

pen, maar verder zwijgen) wordt dan juist bestraft. Enerzijds worde gewaakt tegen alle tuchtloefening, die niet ten volle recht doet aan werkelijke bezwaren, anderzijds blijve niemand staan bij een tuchtmaatregel, waarvan in elk geval van te voren vaststaat, dat zij niet tot het eindpunt verkiest te komen.

Het komt niet maar op de uiterlijke daad, doch allereerst op motief en drijfveer aan en op de wijze, waarop gereageerd wordt op kerkelijk vermaan.

In dezen geest is gelukkig ook tenslotte besloten: daarvoor zij verwezen naar het verslag.

Kerken en synode.

Van meer dan één kant is de synode gevraagd, op een of andere wijze in betrekking tot aangelegenheden van gewicht meerder meelevende van de kerken mogelijk te maken, hetzij door het vergaderen in comité tot het uiterste te beperken, hetzij door van het in comité besluiten aan de kerken zooveel mogelijk mededeeling te doen, hetzij door rapporten over principiële aangelegenheden tijdig aan de kerken te doen toezenden.

De tongen kwamen spoedig los. Enerzijds werd opgemerkt, dat de synode een vergadering van kerken door afgevaardigden is en dat het daarom niet aangaat een tegenstelling te maken tusschen de kerken en haar synode. Anderzijds werd opgemerkt, dat tusschen synode en kerken wel geen tegenstelling, doch wel degelijk een onderscheiding bestaat. De kerken toch moeten deputeeren; zij moeten kunnen meelevende en meebidden; de zaken zijn door haar zelf op het agendum geplaatst, en zooveel mogelijk moeten de beslissingen in de kerken zelf weerklank vinden.

De groote kunst is nu, zóó te sturen, dat naar beide kanten wordt recht gedaan, en dat met beide elementen wordt gerekend.

Een tikje puntiger nog werd door onderscheiden sprekers de kwestie gesteld, toen het puntje van het in comité vergaderen werd onder de oogen gezien. Ook hierbij werden in de redeneeringen twee lijnen naar voren gebracht. De ééne lijn werd door hen gevolgd, die hier vrouwen in de synode vroegen. Ze wazen er op, dat publicatie vaak onmogelijk is, en ongewenscht; ze zou in veel gevallen meer schade doen dan nut. Hetgeen wel ieder zal toegeven. De andere lijn daarentegen werd aangewezen door hen, die opmerkten, dat het op goede wijze in comité vergaderen een groote kunst is en dat men nog geen recht heeft, alle daartegen ingebrachte bezwaren toe te schrijven aan wantrouwen of te qualificeeren als verdachtmaking.

Ik geloof, dat met beide lijnen dient gerekend te worden. En dat men onderscheiden moet tusschen de bedoelingen, waarmede het moderamen eener vergadering kan besluiten, een zaak in comité te houden, en de gevolgen, die zoodanig besluit in de kerken hebben kan. Een praeses heeft de sprekers niet in zijn hand. Er kunnen sprekers zijn, die in een comité-vergadering vergeten, althans schijnen te vergeten, dat ze in comité zijn. Zij brengen dan bepaalde punten naar voren, die beter publiek konden besproken worden. En indien zulke punten van het gesprek dan personen, in of buiten de vergadering, betreffen, die gaarne in het openbaar bescheid zouden willen geven op gemaakte opmerkingen, dan staan zij machteloos. Indien de leden der besloten vergadering de besprekingen geheim hielden, zouden — afgedacht van de vraag, of het geheim noodig was geweest — de gevolgen vaak niet zóó ernstig zijn. Maar de ervaring bewijst, dat de leden eener vergadering niet allen zwijgen, óók niet over wat in comité werd afgehandeld. Allerlei geruchten vormen zich dan, de één kleurt zijn mededeelingen zóó, de ander aldus, en degenen, die het aangaat, kunnen er niets tegen doen. Want zij zien in veel gevallen geen kans, op bepaalde beweringen in 'openbaar te antwoorden, zonder meteen publiek te maken wat de ander hem niet toestond publiek te maken. Dat is de groote zwartigheid; en ik weet, dat dergelijke gevallen zich hebben voorgedaan.

Het is een kunst, te spreken in comité-vergaderingen. Gelijk het ook een kunst is, te schrijven onder pseudoniem of zonder onderteekening. Wie zich daaraan waagt, mag wel bijzonder waken tegen het gevaar, dat hij iets meer zou schrijven, dan hij met zijn naam zou durven dekken.

Indien met beide lijnen gerekend wordt in de toekomst, zal de vraag van al of niet elkaar vertrouwen geven, haar actualiteit grootendeels verliezen.

Met 36 tegen 15 stemmen besloot de synode op nog nader te bepalen wijze een onderrichtend woord tot de kerken te doen uitgaan, waarin op enkele vragen, met een en ander samenhangende, wordt ingegaan, opdat geen wantrouwen ontsta of bestaand wantrouwen worde tegengegaan.

„Inheemsche“ kerken.

Brede aandacht had de kwestie der „zendingsordening“. Deze werd aan een herziening onderworpen, en daarbij kwam naar voren een verschil van inzicht betreffende de wijze, waarop de vrijheid der inheemsche kerken ter eener, en die der nederlandsche kerken ter ander zijde zich tot elkander zouden verhouden. Zoodra het zendingswerk zoodanige afgeboden vrucht heeft afgeworpen, dat er een kerk van inlanders kan worden geïnstituëerd, treedt voor de zendingsdienaren in dit opzicht een nieuw stadium in. Voórdien waren de geloovigen nog niet mondig, thans zijn ze het wel. En het beginsel der vrijheid van de plaatselijke kerken heeft natuurlijk aanstonds ook voor deze kerken leiding te geven.

Aan den anderen kant evenwel kunnen deze kerken het nog niet stellen zonder de hulp van de dienaren des Woords, afgezonden door de nederlandsche kerken. Niet alleen, dat zij dit niet kunnen, ze zullen het ook

Arbeid en op zulk een tijd.

Velerlei arbeid ligt lamgeslagen. Motoren rusten glimmend in verlaten fabriek, schrijfmachines staan onder de kap, de telefoon is sprakeloos, de Noordzee is een doode zee geworden.

Stagnatie dreigt ook voor allerlei arbeid in het koninkrijk Gods. Vergaderingen worden verschoven, plannen opgeschort.

Actieve voorzitters en punctueele scriba's loopen nu in het soldatenbuis rond, wie zal hen vervangen? Ik zie vele handen lusteloos in den school, wat geeft het?

Laat ons den Bijbel opslaan, broeders. 1 Kron. 21 voert ons terug in oordeelsdagen van voorheen. Een verderfelijke pestilentie vaagde de inwoners van Jeruzalem weg. In den gloed van deze ziekte brandde de Toorn Gods, openbaar geworden in de verschijning van den Verderf-engel, die met uitgetrokken zwaard in de wolken verscheen. In dit hoofdstuk wordt ons dan medegedeeld wat er plaatsgreep op een boerenerf in de nabijheid van Jeruzalem. Het beschrijft ons drie-erlei houding onder het oordeel. De zonen van den landbouwer Ornan werpen zich bij de verschijning van den engel der wrake ter aarde en verstoppen zich. De koning David en zijn oudsten zinken op de knieën en bidden om genade. Maar dan volgt een eigenaardig zinnetje: „En Ornan dorschte tarwe“.

Hoe schoon! Gevonden te worden in het werk, dat de Heere ons opdroeg. Ornan ziet den Engel wel, maar dan grijpt hij zijn dorschvlegel en het trilt in zijn ziel: Dat IK Uw Wil zóó getrouw moge volbrengen als Uw Engelen doen! Het is geen blinde hebzucht die hem zóó doet voortarbeiten, verre van daar! Zoo straks zal hij zeggen: Zie daar de dorschvloer; de sleden, de ossen, de tarwe... ik geef het al! Maar nu hanteert hij nog den dorschvlegel, hij redeneert niet: als allen sterven, wie zal dan mijn tarwe koopen, als ik val, wat haat mijn werken mij dan? Hij heeft slechts één begeerte; een getrouwe dienstknecht des Heeren te zijn in zijn goddelijk beroep.

Hoe wekt dit voorbeeld ons op tot constructieven arbeid, ook in oorlogsdagen. De boer blijve zaaien, de fabrikant produceeren, de reeder varen. Wie een taak ontving in het publieke leven, blijve die rustig vervullen.

O, zóó gevonden te worden als Ornan, wanneer de Heere verschijnt!

De moeder in de verzorging van haar kleinen om bij het geluid der bazuin op te staan met den jubel: zie daar ik en de kinderen, welke mij de Heere gegeven heeft. De arbeider in zijn handwerk, om het van des Meesters lippen te hooren; wie getrouw is in het minste, is óók in het groote getrouw. De evangelist met zijn pakje tractaten, de onderwijzer voor de klas, de verpleegster aan het ziekbed, de organist achter zijn harmonium om het te vernemen: over weinig waar! gij getrouw, over veel zal Ik u zetten!

Daar is geloof voor noodig, geloof dat niet zelf „Voorzienigheidje“ speelt, maar dat God GOD laat. Geloof dat niet redeneert, maar gehoorzaamt.

Al staat de gansche creatuur

In barensood, in vlam en vuur,

En haart veel jammer en veel smarte,

Wij liggen stil op Jezus' harte.

N. B.

niet willen. Ze zullen aansluiting willen zoeken aan de kerken, die het Evangelie haar hebben gebracht.

Zoo komt dus vanzelf de vraag op, hoe men te denken heeft over de onderlinge verhouding der vrijheid ter eener en die ter anderer zijde. Met name op één punt kan dit vraagpunt tot bepaalde moeilijkheden aanleiding worden: de kwestie van de officiële formulieren etc. Krachtens de verschillen in aard, karakter, cultuur, voorstellings- en denkwijze, taal en historie kunnen onze nederlandsche formulieren niet zóó maar worden overgeplant naar de inheemsche kerken. Ze moeten zelf zich uiten; wie haar van boven af iets zou willen opleggen, zou het vrij opkomende leven der kerken beknotten en onderdrukken.

Dit ter eener zijde.

Aan den anderen kant zouden natuurlijk de vertegenwoordigers van onze eigen kerken in moeilijkheden kunnen komen, bijaldien de inheemsche kerken in haar officiële stukken, liederen, etc. ongewenschte of zelfs bedenkelijke elementen zouden opnemen.

Zoo werd een voorstel ingediend, dat aldus luidt:

Waar de inheemsche kerken tot samenleving in een volledig synodaal verband zijn gekomen, gebruike de missionaire predikanten en hun helpers in taalverwante kerkelijke samenkomsten, die door hen geleid worden, de Bijbelvertalingen, belijdenisschriften, leerboeken voor catechetisch onderwijs, zangboeken en liturgische formulieren, welke door de inheemsche kerken gebruikt worden, tenzij die kerken Bijbelvertalingen, belijdenisschriften, leerboeken, zangboeken of formulieren invoeren, tegen wier inhoud